

Економічні науки

УДК 330

Хачатрян Валентина Валентинівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних відносин
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

Хачатрян Валентина Валентиновна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры экономики и международных отношений
Винницкий торгово-экономический институт КНТЕУ*

Khachatryan Valentine

*Candidate of Economics Sciences, Associate Professor
Vinnitsia Institute of Trade and Economics of KNUTE*

Ступак Ірина Ігорівна

*студент
Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*

Ступак Ирина Игоревна

*студент
Винницкого торгово-экономического института КНТЕУ*

Stupak Iryna

*Student of the
Vinnitsia Institute of Trade and Economics of KNUTE*

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ
СИЛИ В УКРАЇНІ**

**ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ МИГРАЦИИ
РАБОЧЕЙ СИЛЫ В УКРАИНЕ**

TRENDS IN INTERNATIONAL LABOR MIGRATION IN UKRAINE

Анотація. У статті розглянуто місце України в світі за кількістю емігрантів, найбільш привабливі країни для розміщення свого трудового потенціалу. Було роз'яснено динаміку зовнішньої міграційної активності. Визначено основні причини міграції українців, сфери зайнятості українських працівників за кордоном. Зазначено наслідки міграції та необхідність створення в Україні належних умов для соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: міжнародна міграція, трудова міграція, зайнятість, проблеми та причини міграції, наслідки.

Аннотация. В статье рассмотрены место Украины в мире по количеству эмигрантов, наиболее привлекательные страны для размещения своего трудового потенциала. Была разъяснена динамика внешней миграционной активности. Определены основные причины миграции украинцев, сферы занятости украинских работников за рубежом. Указано последствия миграции и необходимость создания в Украине условий для социально-экономического развития

Ключевые слова: международная миграция, трудовая миграция, занятость, проблемы и причины миграции, последствия.

Summary. The article is devoted to the Ukraine's place in the world's number of immigrants and the most attractive countries to accommodate their working capacity. The authors clarify the dynamics of external migration activity. The article outlines the main reasons for migration of Ukrainians and areas of employment of Ukrainian workers abroad. Also the authors define accurately the consequences of migration and the need to create in Ukraine conditions for socio-economic development have been revealed

Key words: international migration, labor migration, employment, migration issues and causes, consequences.

Головною метою є дослідити особливості міжнародної міграції робочої сили в Україні в сучасних умовах, зазначити актуальні потоки українських трудових мігрантів, проаналізувати роль України у міграційних процесах та можливі варіанти покращення ситуації.

Міжнародна міграція – це переселення людей, що залишають країну свого походження або постійного місця проживання, в іншу країну тимчасово або постійно. Трудова міграція – це переміщення особи з метою тимчасового працевлаштування, що супроводжується перетинанням державного кордону (зовнішня трудова міграція) або меж адміністративно-територіальних одиниць України (внутрішня трудова міграція. Міжнародна трудова міграція, масштаби та її інтенсивність в Україні є значними, через політичну та економічну нестабільність, що характерні для сучасного стану нашої країни. Саме це сприяє формуванню міграційних потоків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим проблемам міжнародної міграції та України у ній присвячені праці Н. В. Бахчеванової, С. М. Січко, К. В. Шиманської, І. І. Кукурудзи, Д. С. Дюмона та інших.

Процес міграції робочої сили в наші дні тісно пов'язаний з економічною складовою. Існуючі міграційні потоки у світовій економіці, можна класифікувати в окремі групи, виходячи з рівня соціально-економічного розвитку країн. Міграція робочої сили допомагає згладжувати нерівномірність розподілу доходів населення в усьому світі, яка дуже важлива для світової економіки, оскільки ця обставина є запорукою соціальної і політичної стабільності в державах і регіонах світу з хронічно високим рівнем безробіття [4, с.114].

За статистичними даними [6] Україна є п'ятою країною у світі за кількість емігрантів після Мексики, Індії, Росії і Китаю. Основними країнами призначення на нашому континенті залишаються Польща, Чехія,

Італія, Росія. На ці країни припадає близько 80% загальних потоків короткострокових та довгострокових трудових мігрантів з України.

З причин військового конфлікту і глибокої економічної кризи, проєміграційні настрої населення зростають. Спроби вирішити проблеми пошуком роботи за кордоном полегшуються у зв'язку з набутим досвідом українців і потужними міграційними мережами що виникли в останні десятиліття. Опитування на замовлення МОМ (Міжнародної організації міграції) навесні 2018 року показали, що 10% українців планують знайти роботу за кордоном найближчим часом або вже знайшли її. За даними аналогічного дослідження 2015 року, їх частка складала 8% [2, с.14].

Основними сферами зайнятості українських робітників за кордоном є, насамперед, будівництво – серед чоловіків і праця в домашніх господарствах – серед жінок, а також сфера послуг та сільське господарство (Рис.1).

Рис. 1. Основні сфери зайнятості мігрантів [2, с. 14]

Серед довгострокових трудових мігрантів країн Східної та Південно-Східної Європи (ПССЄ), найбільшу частину осіб, що мають вищу освіту, складають саме українці. Проте, це не є підставою вважати, що освіта та

досвід трудових мігрантів задовольняють потреби ринку праці як в Україні, так і у країнах-реципієнтах. З одного боку, значна частка освічених людей, професійно досвідчених осіб, серед них – вчителі, інженери, лікарі, фахівці ІТ-сфери тощо, сприяє «витоку мізків» з країни у процесі залучення до трудової міграції. З іншого – досить часто відбувається процес втрати кваліфікації (навичок) через вимушеність займатись трудовою діяльністю нижчої кваліфікації.

Потоки міжнародної трудової міграції здійснюють значний вплив на різні сторони життя суспільства, нарівні з іншими аспектами розвитку це призводить як до позитивних так і до негативних наслідків. Так як Україна є державою-донором трудових ресурсів, то трудова еміграція має відповідні наслідки. Серед позитивних – покращення матеріального становища заробітчан та їх сімей, покращення добробуту, підвищення рівня забезпеченості товарами тривалого використання, зниження рівня зареєстрованого і природнього безробіття, зниження витрат держави на підтримку та перекваліфікацію безробітних, створення підприємств за рахунок міграційного капіталу тощо.

Варто зазначити, що обсяги грошових переказів міжнародних мігрантів стрімко зростали як за рахунок збільшення кількості міжнародних мігрантів (включаючи трудових), так і через значне розширення можливостей здійснення транскордонних трансфертів. Власне, потоки міжнародних грошових переказів стали найважливішим джерелом зовнішнього фінансування для країн, що розвиваються. Впродовж останнього десятиліття темп приросту обсягів грошових переказів перевищив приріст обсягів приватного капіталу і офіційно наданої міжнародної допомоги.

Щодо негативних наслідків, то тут слід говорити про загрозу зменшення виробництва продукції на експорт у зв'язку зі зростанням обсягів грошових переказів, можливість прискорення інфляційних

процесів у випадку незначного нарощування внутрішнього виробництва, з’являються особи-безробітні, яких влаштовує їх непродуктивне становище на ринку праці («паразитичний» спосіб життя лише на зароблені за кордоном кошти), грошові перекази трудових емігрантів в Україну є значно меншими за користь, яку вони принесли іншій країні. Внаслідок виїзду робочої сили з України відбувається відчутне послаблення національної економіки, оскільки за кордон мігрує конкурентоздатна частина населення, що в свою чергу, радикально підриває трудовий потенціал, який є головним фактором соціально-економічного розвитку суспільства.

Аналіз причин сучасної еміграції з України показує, що вона характеризується двома основними чинниками. З одного боку, це елементарний пошук роботи з метою забезпечення себе й родини засобами для життя, а, з іншого, – пошук гарантованої можливості самореалізації. За сучасних умов співвідношення цих факторів весь час змінюється з незначною перевагою одної над іншою.

Загалом, процеси міжнародної міграції робочої сили є невід’ємною складовою розвитку міжнародних економічних відносин, це об’єктивний процес, який зумовлений економічними й неекономічними чинниками. Сьогодні ці відносини відчувають помітний вплив явища світової глобалізації, яка суттєво прискорює процеси міжнародної міграції робочої сили. Україна приймає активну участь у цих процесах, що в свою чергу має деякі протиріччя й потребує удосконалення відносин з приводу міграції робочої сили.

Характер, причини та масштаби українських міграційних процесів потребують сьогодні розробки та впровадження виваженої політики, яка має нівелювати негативні наслідки трудової міграції, сприяти безпеці країни, нарощуванню її економічного потенціалу та зростанню добробуту населення. Загалом, наслідки міграції залежать від того, чи є певна країна,

країною-постачальником, або країною-користувачем іноземної робочої сили. Україна ж є постачальником робочої сили в значно більших обсягах ніж користувачем іноземної, тому заходи у сфері регулювання міграції повинні бути спрямовані на захист національного виробництва та запобігати остаточному витіканню кваліфікованих робітників.

Для цього повинні бути створені відповідні умови для нормального працевлаштування всередині країни, можливості професійного розвитку та забезпечення добробуту українських громадян. Держава повинна обрати інноваційно-інвестиційний шлях економічного зростання задля прискорення цього процесу та підвищити фінансування науки з метою покращення середовища навчання та розвитку національної економіки.

Література

1. Бахчеванова Н. В. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобалізації / Н. В. Бахчеванова // Фін.-кредит. діяльн.: пробл. теорії та практики. 2011. Випуск 2. С. 300-308.
2. Міграція в Україні: факти і цифри / Міжнародна організація праці. Міграція для загального блага. Представництво в Україні. Київ. 2016. 32 с.
3. Міграція як чинник розвитку в Україні. Міжнародна організація з міграції (МОМ), Представництво в Україні. Київ. 2016. 116 с.
4. Січко С. М. Міжнародна трудова міграція як форма міжнародних економічних відносин / С. М. Січко // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 10. С.112-116.
5. Шиманська К. В. Основні напрямки та пріоритети державної міграційної політики України в контексті її євроінтеграційних перетворень / К. В. Шиманська // Вісник ЖДТУ. 2016. № 3(77). С. 115-120.
6. Міжнародний сайт PeopleMovin. URL: <http://peoplemov.in>